

7 maja 2026 r.

Forum Muzyki Tradycyjnej

ul. Białobrzaska 62/64 m. 4

02-325 Warszawa

Sz. P. Stefan Krajewski

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Sz. P. Mirosław Maliszewski

Posel na Sejm Rzeczypospolitej Polskiej

Grupa posłów PSL-TD

Szanowni Państwo,

Po przeanalizowaniu złożonego przez Państwa poselskiego projektu ustawy o zespołach ludowych, chcieliśmy nie tylko zgłosić swoje poprawki – co też uczyniliśmy już w udostępnionej na stronie Sejmu ankiecie – ale i zaznaczyć kilka ważnych wątków, które pośrednio lub bezpośrednio z niej wynikają.

Jako środowisko praktyków i zrzeszenie kilkunastu organizacji pozarządowych zajmujących się kulturą tradycyjną, chcieliśmy zwrócić uwagę na fakt, że zaproponowana ustawa nie obejmuje wsparciem artystów ludowych działających indywidualnie lub w małych grupach — muzykantek/-ów, śpiewaczek/-ów, tancerek/-rzy, rękodzielniczek/-ów, ale i animatorek/-ów i edukatorek/-ów kultury tradycyjnej. To osoby, które działając w pojedynkę lub niewielkich grupach, stoją na straży tradycji, często jako ich ostatni depozytariusze. Być może powinno to być przedmiotem zupełnie odrębnej ustawy lub mieć swoje szczególne miejsce w dyskutowanym w tym roku projekcie o statusie zawodowego artysty, ale pewne wątki mogłoby się udać zawrzeć już w ustawie o zespołach ludowych.

W naszej ocenie projekt ustawy o zespołach ludowych mógłby pełniej realizować swoją rolę, gdyby został uzupełniony o perspektywę wynikającą z ratyfikowanej przez Polskę Konwencji UNESCO z 2003 roku. Traktuje ona dziedzictwo niematerialne jako żywy proces — oparty na przekazie, wspólnym działaniu i praktyce. W tym ujęciu kluczowe są m.in. relacja mistrz–uczeń, integracja społeczności, codzienne formy muzykowania, śpiewu i tańca, rola

depozytariuszy, edukacja, dokumentacja oraz długofalowe warunki rozwoju kultury tradycyjnej.

Z tego względu sugerujemy rozszerzenie w ustawie definicji zespołu ludowego, umożliwiające objęcie wsparciem szerokiej rzeszy oddolnych inicjatyw edukacyjnych, na przykład w rodzaju Ognisk Muzyki Tradycyjnej – zainicjowanej przez Forum Muzyki Tradycyjnej i działającej w ramach programu Narodowego Instytutu Muzyki i Tańca sieci grup edukacji nieformalnej, prezentującej wybrane tradycje także w formach poza scenicznych. Ich uczestnikami są często osoby małoletnie, stąd proponujemy poprawkę, które umożliwi włączenie do składu zespołu ludowego ich prawnych opiekunów. Dzięki temu wsparcie otrzymać będą mogły zespoły złożone w większości lub całości z osób poniżej 13. roku życia. Sugerujemy również usunięcie punktu dotyczącego możliwości bycia członkiem tylko jednego zespołu – w praktyce bardzo często zdarza się, że jedna osoba jest jednocześnie liderem Ogniska Muzyki Tradycyjnej, muzykantem w kapeli tradycyjnej i członkiem grupy śpiewaczej.

Proponujemy również, żeby w ramach ustawy priorytetowym wsparciem objąć te podmioty, które skupiają się w głównej mierze na kulturze własnego regionu i pielęgnują tym samym lokalne tradycje. W szczególności środki na zakup strojów, instrumentów, ale również na realizację programu artystycznego powinny być przeznaczane na rzecz twórców i podmiotów bezpośrednio związanych z miejscem, społecznością i tradycją w której działa dany zespół. Pozwoli to zachować różnorodność i ciągłość lokalnych tradycji, często podatnych na wpływy z innych regionów, co pośrednio może prowadzić do ich zaniku.

Równolegle wskazujemy na potrzebę stworzenia programu umożliwiającego finansowanie profesjonalnych i zróżnicowanych kursów kształcenia edukatorów w zakresie tradycyjnej muzyki, tańca i rzemiosł, który odpowiadałby na potrzeby edukacyjne związane z lokalnymi tradycjami i kulturą. Przewidujemy, że po wejściu ustawy w życie powstaną liczne nowe zespoły, dlatego ważne jest, żeby prowadziły je osoby kompetentne, znające specyfikę lokalnych tradycji i zwyczajów, mogące liczyć na wsparcie w procesie rozwoju swoich kompetencji.

Sugerujemy, żeby kształt ustawy został skonsultowany z instytucjami, które dotychczas wspierały inicjatywy z dziedziny muzyki tradycyjnej, na przykład z Narodowym Instytutem Muzyki i Tańca, Narodowym Centrum Kultury, Narodowym Instytutem Dziedzictwa i Narodowym Instytutem Kultury i Dziedzictwa Wsi. W szczególności w skład organu odpowiadającego za wpis zespołów do Krajowego Rejestru Zespołów Ludowych powinny

wchodzić osoby z tych instytucji, a także z różnych środowisk, w tym organizacji pozarządowych: etnomuzykolodzy, animatorzy, edukatorzy związani z kulturą tradycyjną.

Projekt ustawy o zespołach ludowych może stać się ważnym krokiem w stronę systemowego wsparcia kultury tradycyjnej. Stanie się tak jednak tylko wtedy, gdy zostanie wpisany w szerszą strategię państwa. Wskazujemy więc na potrzebę wspólnego wypracowania ogólnopolskiej strategii dokumentacji, ochrony i przywracania do żywego obiegu kulturowego muzyki tradycyjnej polskiej wsi. Strategia ta powinna opierać się zarówno na rzetelnych badaniach naukowych, jak i na doświadczeniu środowisk praktyków, którzy na co dzień zajmują się niematerialnym dziedzictwem kulturowym. Powinna obejmować nie tylko zespoły sceniczne, lecz cały ekosystem żywych praktyk muzyki, tańca i śpiewu tradycyjnego. Tworzą go m.in. niezrzeszeni mistrzowie i ich uczniowie, lokalne ogniska muzyki i tańca, kapele, grupy śpiewacze, twórcy instrumentów i strojów oraz instytucje edukacji, dokumentacji i przekazu.

Liczymy, że wezmą Państwo pod uwagę głos i postulaty naszego środowiska i znajdą one odzwierciedlenie zarówno w ostatecznym kształcie ustawy jak i tworzeniu kolejnych, zasugerowanych przez nas ustaw i strategii. Jako środowisko praktyków w szczególności zainteresowanych muzyką polskiej wsi w jej niestylizowanej formie – oferujemy się do konsultacji i wspólnych prac nad ustawą. Nasze doświadczenie opiera się na wieloletnich działaniach takich jak program Mały Kolberg, Akademia Kolberga, Ogniska Muzyki i Tańca Tradycyjnego oraz inicjatywy Cechu Muzyki Tradycyjnej. Są to systemy pracy rozwijane oddolnie przez liderów edukacji działających w różnych częściach kraju, w bezpośrednim kontakcie z lokalnymi społecznościami i praktyką kulturową. Chętnie się z Państwem spotkamy i przedstawimy szczegóły naszych postulatów.

Podpisano przez zarząd Forum Muzyki Tradycyjnej:

Rafał Bałaś – prezes

Iga Fedak – wiceprezes

Filip Majerowski – wiceprezes

Julita Charytoniuk – członek zarządu, sekretarz

Marcin Żytomirski – członek zarządu, skarbnik

Zatwierdzone przez organizacje członkowskie Forum Muzyki Tradycyjnej:

1. Fundacja Braci Golec
2. Fundacja Dorzecze Proсны / Kulturalny Ruch Oporu
3. Fundacja Górom
4. Fundacja Mały Kolberg
5. Fundacja Muzyka Zakorzeniona
6. Fundacja Piszczalka
7. Fundacja Republika Radomska
8. Fundacja Wszystkie Mazurki Świata
9. Pszczyńska Orkiestra Ludowa (stowarzyszenie)
10. Stowarzyszenie Dom Tańca
11. Stowarzyszenie Dziedzictwo Podlasia
12. Stowarzyszenie Tratwa
13. Stowarzyszenie Trójwiejska
14. Towarzystwo dla Natury i Człowieka
15. Towarzystwo Przyjaciół Muzeum Etnograficznego w Toruniu